

TRAJECT GENTLE AGREEMENT

voor de gemeenteraad

Als er een vermoeden rijst dat een raadslid of gemeentebestuurder een integriteitschending heeft gepleegd, is behoedzaamheid geboden. De praktijk wijst uit dat er veel mis kan gaan. Niet zelden wordt een politicus zonder enig formeel onderzoek publiekelijk veroordeeld. Soms wordt er wel onderzoek ingesteld, maar op basis van een verkeerde vraagstelling. Het kan gebeuren dat de pleger van een lichte schending een bloeiende politieke carrière abrupt beëindigd ziet. Of dat iemand die een zware schending beging onbestraft blijft. De kans op al dit soort fouten groeit bij een onduidelijke taakverdeling tussen de hoofdrolspelers in de handhavingspraktijk. Nodig is een preventieve aanpak die het democratisch proces helpt waarborgen. G&I biedt gemeenten ondersteuning bij het uitdenken van procedurele afspraken tussen raadsleden, griffier en burgemeester. Deze afspraken worden gebundeld in een ‘gentle agreement’ waaraan individuele raadsleden zich, op basis van vrijwilligheid, committeren. Een modeltekst staat alle gemeenten (gratis) ter beschikking.

ACHTERGROND

Handhaving bij (vermeende) schendingen is ingewikkeld. Vaak komen onduidelijkheden in de taakverdeling tussen raad, raadsleden, griffier en burgemeester pas aan het licht als zich een netelige kwestie aandient. Juist dan ontbreekt de tijd voor reflectie. Bijtijds goede afspraken maken verkleint de kans op fouten.

In 2013 werd in enkele gemeenten een door G&I ontwikkeld ‘gentle agreement’ in de raadsvergadering vastgesteld. Een periode van gedachtewisseling, begeleid door onze adviseurs, ging daaraan vooraf. De procedures uit het gentle agreement hebben het karakter van een ‘escalatieladder’: wie doet wat op welk moment? Afspraken daarover zijn op drie principes gebaseerd: onpartijdige handhaving, terughoudendheid met publiciteit en zorgvuldigheid tegenover de vermeende schender.

Deze afspraken gaan raadsleden en burgemeester met elkaar aan in goed overleg en op basis van vrijwilligheid: elk individueel raadslid neemt er een besluit over.

PROGRAMMA

Al snel werd duidelijk dat het gentle agreement in een behoefte voorziet: andere gemeenten overwegen de afspraken integraal of met kleine aanpassingen over te nemen. Dat kan: onder voorwaarde van bronvermelding stelt G&I het model van het gentle agreement gratis aan alle gemeenten ter beschikking.

Omdat de ervaring leert dat het voortraject net zo belangrijk is als de letter van de tekst, adviseren wij raden en burgemeesters die het gentle agreement willen adopteren om tijd in te ruimen voor een goede aanloop. Dit kan op twee manieren:

- In een themabijeenkomst met de hele raad, onder deskundige begeleiding, terugkijken op een of meer integriteitskwesities die in de gemeente hebben gespeeld;
- Een simulatie organiseren waarin raadsleden en burgemeester zich buigen over een aantal fictieve casussen.

Het tijdsbeslag is in beide gevallen één dagdeel. Te overwegen valt om aan de themabijeenkomst of simulatie een verkenning van de problematiek met het presidium, het seniorenconvent of de commissie Algemene Zaken vooraf te laten gaan. Voor het uitdenken van eventuele aanpassingen in de modeltekst kan een projectgroep worden ingericht.

ADVIES & BEGELEIDING

Indien nodig staat G&I burgemeester, raad en griffier bij alle stappen in het traject terzijde met praktische begeleiding en inhoudelijke adviezen.

RESULTATEN

- Een gentle agreement met afspraken over de taakverdeling bij een (vermeende) integriteitschending vergroot de kans dat wanneer tegen een raadslid, collegelid of ambtenaar een verdenking rijst, de zaak fair en juist wordt afgewikkeld.
- Een zorgvuldige handhaving behelst onder meer dat niemand uit de kwestie partijpolitieke munt probeert te slaan, aangezien dat de geloofwaardigheid van politiek en bestuur ernstig kan schaden.
- De burgemeester wordt in positie gebracht om goed invulling te geven aan de wettelijke opdracht om de politieke integriteit in de gemeente te handhaven (vgl. bepalingen hierover in de aangepaste Gemeentewet).